

این قطار

چگونه به مقصد می‌رسد؟

گزارشی از مدرسه ویژه کودکان مبتلا به اوتیسم

نرگس لیاقی مطلق

دبیر فیزیک منطقه ۲ تهران

درس می‌خوانند و ۱۴۰ مربی، کار آموزش و توان‌بخشی آنان را برعهده دارند؛ مربیانی که دوره‌های تخصصی کار با این افراد را گذرانده‌اند. به عبارتی، در هر کلاس ۵ تا ۶ نفره، ۴ مربی با این دانش‌آموزان کار و تمرین می‌کنند.

در این مرکز علاوه بر آموزش این دانش‌آموزان، تلاش بر این است که نشانه‌های اوتیسم در دانش‌آموزان کم و کمتر شود و بدین منظور روش‌های مختلفی نیز به کار گرفته شده است.

توان‌بخشی در این مرکز به کمک گفتاردرمانی، کاردرمانی و رفتاردرمانی انجام می‌شود.

برای بچه‌های سنین پایین، اولویت، توانایی برقراری ارتباط و روابط اجتماعی است که از طریق بازی ایجاد می‌شود. از بازی‌های اولیه که به بچه‌ها در برقراری ارتباط کمک می‌کند، قطاربازی است. اغلب کودکان مبتلا به اوتیسم حرکات تکرارشونده را دوست دارند و حرکت قطار روی ریل این ویژگی را دارد. مربی بعد از آنکه دانش‌آموز با محیط ارتباط برقرار کرد، کم‌کم در بازی مداخله می‌کند و با کودک ارتباط برقرار می‌سازد.

راه دیگر برقراری ارتباط بین بچه و مربی، استفاده از ابزار تصویرنگاشت (pictogram) است. تصویرنگاشت به دو صورت الکترونیکی و کتاب موجود است. در این شیوه برقراری ارتباط، دانش‌آموز نیازهای خود را از طریق عکس بیان می‌کند. در کتاب تصویرنگاشت، عکس همه نیازهای دانش‌آموز موجود

طبق آمار، از هر ۱۰۰ کودک یک نفر مبتلا به اختلال اوتیسم است.

اوتیسم نوعی اختلال رشدی است که بر رشد طبیعی مغز در حیطه تعاملات اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی تأثیر می‌گذارد. کودکان و بزرگسالان مبتلا به اوتیسم در ارتباط کلامی و غیرکلامی و تعاملات اجتماعی مشکل دارند. این اختلال، ارتباط با دیگران و دنیای خارج را برای فرد مبتلا دشوار می‌سازد. طیف این اختلال بسیار وسیع است و انواع مختلفی دارد. ممکن است فرد مبتلا به اختلال اوتیسم حتی نتواند سخن بگوید؛ با اینکه به خوبی می‌شنود و توانایی سخن گفتن دارد. این اختلال ممکن است به صورت بسیار خفیف نیز بروز کند.

معمولاً فرد مبتلا به اوتیسم در درک روابط علیّ (علت و معلولی) مشکل دارد. او گاهی از صداهای بسیار ساده، مثل صدای باد، دچار اضطراب می‌شود. بچه‌های مبتلا به اوتیسم به محیطی آرام با طراحی بصری واضح برای کاهش اضطراب و هراس بسیار نیاز دارند؛ در حالی که گاهی این نیازها در تضاد شدید با نیاز دانش‌آموزان عادی یا حتی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه دیگر قرار می‌گیرد. مثلاً ممکن است برای آموزش بهتر دانش‌آموزان عادی هیجان ضروری باشد و معمولاً برای رسیدن به این هدف از صدا، رنگ و محرک‌های زیادی استفاده می‌شود؛ در حالی که این روش اضطراب یک دانش‌آموز دارای اوتیسم را افزایش می‌دهد و در نهایت، مانع یادگیری او می‌شود. بنابراین، توصیه می‌شود که دانش‌آموزان با اختلال اوتیسم بالا در مدارس خاصی آموزش ببینند که از محرک‌های مناسب برای آموزش و بازتوانی آنان استفاده می‌شود.

مدرسه «کوئینز میل» در انگلیس یکی از مدارس شاخص در آموزش و توان‌بخشی کودکان مبتلا به اختلال اوتیسم است. روش‌هایی که در این مرکز آموزشی به کار می‌رود، باعث شده است که افرادی از سراسر دنیا برای بازدید و فراگیری این روش‌ها مراجعه کنند.

در این مرکز ۱۷۰ دانش‌آموز مبتلا به اوتیسم از ۲ تا ۲۵ ساله

از دیگر ابزارهایی که این مرکز برای آموزش این دانش آموزان به کار می‌برد، ابزاری به نام Timocco برای بازی‌های ویدیویی است. این ابزار به دانش آموزان با اختلالات متفاوت کمک می‌کند که از مشکلات خود بکاهند. مربی با توجه به اختلال دانش آموز با انتخاب بازی مناسب به او در حل مشکلش کمک می‌کند.

وعدۀ ناهار در این مدرسه با وجود یک آشپز متخصص برزیلی، دوست‌داشتنی و لذت‌بخش است. مدیر مدرسه می‌گوید: «وجود این آشپز باعث انقلابی عظیم در ناهارخوری مدرسه شده است! دانش‌آموزی که به دلیل خودداری شدید از غذا خوردن بیم سوءهاضمه و بیماری‌اش می‌رفته است، اکنون با اشتها غذا می‌خورد.»

بچه‌های مبتلا به اوتیسم به محیطی آرام با طراحی بصری واضح برای کاهش اضطراب و هراس بسیار نیاز دارند؛ در حالی که گاهی این نیازها در تضاد شدید با نیاز دانش آموزان عادی یا حتی دانش آموزان با نیازهای ویژه دیگر قرار می‌گیرد

جود ریگان، مدیر مدرسه کوئینز میل که خود متخصص کار با کودکان مبتلا به اوتیسم است، می‌گوید: «افراد مبتلا به اوتیسم معمولاً حتی با غذاها به سختی ارتباط برقرار می‌کنند؛ چون بوی مواد را شدیدتر از افراد عادی احساس می‌کنند. حتی یک غذا ممکن است باعث اضطراب و ترس آن‌ها شود.»

در بشقاب غذایی که برای این دانش‌آموزان می‌کشند، همه چیز باید از هم جدا باشد. آشپز این بچه‌ها همیشه برای دانش‌آموزی که حاضر به خوردن غذای روز نیست، ساندویچ یا یک بشقاب پاستا آماده دارد. حتی آشپزی در این مجموعه، بخشی از فرایند توان‌بخشی دانش‌آموزان است؛ به این ترتیب که در این حوزه نیز تلاش می‌شود تا دانش‌آموزان کم‌کم با حساسیت‌های خود نسبت به بو و طعم، و مقاومت در برابر طعم‌های جدید کنار بیایند. به همین دلیل،

این مرکز به دریافت جایزه «موفقیت بی‌نظیر» در زمینه غذا نائل شده است. در زمینه آموزش نیز چهار سال پی‌درپی جایزه بهترین کیفیت آموزشی را دریافت کرده است.

هزینه‌های این مرکز برای هر دانش‌آموز سالانه حدود ۴۰۰۰۰ دلار است که برای یک خانواده معمولی هزینه سنگینی است. از این رو، دولت انگلیس بخش اعظم این هزینه را پرداخت می‌کند. مدرسه کوئینز میل، با همراهی مربیان و کارمندان، برای رساندن قطار زندگی این کودکان به مقصد، در تلاش است.

* بی‌نوشت‌ها

1. Queensmill

۲. این آمار مربوط به آذر سال ۱۳۹۴ است.

۳. هزینه مربوط به سال ۱۳۹۴ است.

است و او به کمک تصاویر، آنچه را می‌خواهد، نمایش می‌دهد. کار درمانگرها نقش مهمی در آرامش بخشیدن به این کودکان دارند. آن‌ها برای هر یک از بچه‌های مدرسه یک پرونده حساسی ایجاد می‌کنند. اگر حساسیت یکی به محرک‌ها زیاد باشد سعی می‌کنند او را آرام سازند و اگر حساسیت او کم باشد، سعی می‌کنند حساسیت‌هایش را تقویت کنند.

در این مرکز، ممکن است دانش‌آموزی را مشاهده کنید که تمام روز با گوشی (هدفون) در مدرسه راه می‌رود؛ نه به این خاطر که موسیقی گوش می‌کند بلکه برای آرامش بیشتر و حذف صداهای محیط که او با شدت بیشتری می‌شنود، یا ممکن است دانش‌آموزی را در حال بالا و پایین پریدن مداوم ببینید؛ چون این کار به او آرامش می‌دهد.

برای رفع مشکلات حساسی، در این مرکز از روش‌های مختلفی استفاده می‌شود.

اتاق شن‌بازی، آب‌بازی، خمیربازی و... برای تقویت حس لامسه یا کاهش حساسیت‌ها به کار می‌رود. در بعضی موارد، از آب‌بازی برای کاهش فشار روی کودک مبتلا به اوتیسم استفاده می‌شود. روش دیگر، استفاده از اتاق صدا و تصویر است که در آن حس‌های مختلف کودک درگیر می‌شوند. چون صوت و تصویر محرک‌هایی قوی هستند و در محیط اطراف به وفور وجود دارند. لازم است دانش‌آموز یاد بگیرد که با وجود این محرک‌ها رفتارش را چگونه تنظیم کند. همچنین، فرا می‌گیرد که با هر کنشی واکنشی وجود دارد و این کار به درک روابط علی (علت و معلول)، پیرامون او کمک می‌کند.

